

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ № 1 (12)
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ 2012

ОҚУ-ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР УЧЕБНО-ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

*Тохтанова
Рухия Махмұтовна
Азат орталау мектебінің
география, тарих
пәні мұғалімі.
Алматы облысы,
Еңбекшіқазақ ауданы*

ОҚУ-ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР УЧЕБНО-ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

Қаңтар – Январь
Ақпан – Февраль

ҚҰРЫЛТАЙШЫ
«САҒА» ЖК

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ АҚПАРАТ МИНИСТРЛІГІ
АҚПАРАТ ЖӘНЕ МҰРАҒАТ КОМИТЕТІ
МЕРЗІМДІ БАСПАСӨЗ БАСЫЛЫМДАРЫН
ЖӘНЕ (НЕМЕСЕ) АҚПАРАТ АГЕНТТІКТЕРІН
ЕСЕПКЕ АЛУ ТУРАЛЫ
№ 14265-Ж кәсіптік 02.04.2014 жылы
Астана қаласында берілген.

№ 1 (17) 2017

АҚЫЛДАСТАР АЛҚАСЫ:

БЕСБАЕВА Назым Есимхановна —
қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінің мұғалімі.
Абай атындағы №2 лицейдің оқу
ісі жөніндегі орынбасары.
Қарағанды облысы, Балқаш қаласы
КОСАНОВ Бағдат Макулбекулы —
педагогика ғылымдарының кандидаты,
Абай атындағы ҚазҰПУ-нің, Магистратура
және PhD докторантура институтының
психология-педагогика мамандықтары
кафедрасының доценті. Алматы қаласы
ҚАРСЫБАЕВ Темірғали Қанабекович —
педагог-тәрбиеші. Алматы қаласы
Электрондық пошта: Saga140214@mail.ru
Жазылу индексі: 74767

Журналға жарияланған материалдар
редакцияның пікірін білдірмейді. Фактілер мен
мәліметтердің дұрыстығына авторлар жауапты.
Қолжазба мен фотосуреттер қайтарылмайды.
Автор мақаласының электронды нұсқасын
журналға жазылғаны туралы түбіртекпен
көшірмесімен бірге жіберілуі керек.

2014 жылдың маусым айынан бастап,
жылына 6 рет шығады.
Издаётся с июня 2014 года.
Выходит 6 раз в год.

Редакцияның мекен-жайы:
050010, Алматы қаласы,
Зенков көшесі, 13

«Форум» бизнес орталығы. Кеңсе 100/1
(қиылысы Жібек жолы көшесі, 50)
Тел.: 8 (727) 273-22-40,
ұялы: 8 775 622 46 13, 8 707 88 500 88

Бас редактор: А. СЕЙЛХАНОВ
Техникалық редактор: Г. ТҮРЕБАЕВА
Редактор: Д. ОСПАНОВА
Дизайнер: Т. СЕЙСЕБАЕВА
Бөлім редакторы: А. ЖИЕНШАРОВА

Басуға 20.01.2017 жылы қол қойылды.
Пішімі 84x108 1/16. Баспаханалық қағаз.
Шартты баспа табағы 3,5.
Таралымы 100 дана. Алматы қаласы

МАЗМҰНЫ – СОДЕРЖАНИЕ

Баяндама

Атейбекова Л. Жеке тұлғаны қалыптастыруда дене шынықтыру пәнінің рөлі.....	2
Мелеуова А.И. Физикадан оқушылардың алатын білімдерін, іскерліктерін, дағдыларын тексеру және ұйымдастыру.....	3
Әдістемелік нұсқаулық	
Антеков А.М. Мектеп оқушыларының салауатты өмір сүру мәдениетін қалыптастыру жолдары.....	5
Елемесова А.Т. Оқушылар мен педагогтардың зерттеушілік іс-әрекеттерін қалыптастыруда әдістемелік қызметтің маңызы.....	6
Ильясов Б. Сапалы білім берудің негізі – ақпараттық-коммуникациялық технологиялар.....	7
Мұқанова Г.А., Воронова Н.А., Тыныбеков Б.М., Зубова О.А. Оқу-дала тәжірибесі экология мамандығы студенттерінің танымдылық белсенділігін арттырудың шарты ретінде.....	9
Разахбердиева Н.К. Кәсіби құзыреттілік – заман талабы.....	11
Токсонбаева Ш.А. Математика сабақтарында сыни тұрғыдан ойлауды қолдану.....	13
Қазақ тілі	
Аккожаева Г.К. Ә. Нұрпейісовтің «Соңғы парыз» романы.....	15
Тарих	
Абсатарова А.Р. § 22 Монғолдардың Қазақстан жерін жаулап алуы.....	16
Муратбек М. Тәуелсіздік жолында.....	17
Шукенова Ш.Х. Қазақ хандарының хронологиясы.....	19
Өзін-өзі тану	
Абдрахманова А.Т. Жарасымды қарым-қатынас.....	21
География	
Ивадатов З.К. Дүниежүзілік мұхит.....	22
Мырзахметов Г.Д. Дүние жүзі халқының саны және ұдайы өсуі.....	23
Биология	
Сатан А. Астың қорытылуы және сіңірілуі. Ішек сөлінің асқа әсері.....	24
Химия	
Мықтыбекова А.Ж. Кальций және оның қосылыстары.....	25
Талас А. Химия әлеміне саяхат.....	26
Физика	
Азова М. Физика сабағында оқушылардың өз бетімен жұмыстарын ұйымдастыру.....	27
Информатика	
Байменов Д.Ә. Adobe Photoshop графикалық редакторының интерфейсімен танысу.....	29
Математика	
Омарбекова Г. Рационал теңсіздіктер.....	31
Психология	
Далбаева М. Қиын балалармен психокоррекциялық жұмыс.....	33
Музыка	
Ахмадиева А.Т. Фортепианолық шығармаларды кешенді оқыту.....	34
Бейнелеу өнері	
Жуанышева Қ.Д. Графика өнерінің дамуы.....	35
Технология	
Хусайнова М.А. Ал, қанеки, қыздар!.....	36
Дене шынықтыру	
Беккалиев М.Қ. Көңілді спорт ойыны мен ұлттық ойындар.....	39
Мухатов Н.А. Ұзындыққа секіру жаттығулары.....	41
Теміржанов Ш.М. Акробатикалық жаттығуларды үйрету. Алға, артқа аунау, жауырыңға тұру.....	42
География	
Макеева Г.М. Горы суши, их классификация.....	44
Методическая копилка	
Отарбаева К.С. Современный урок русского языка по развитию учебно-познавательных и творческих способностей учащихся.....	44
Интегрированный урок	
Скачкова Л.А. Интегрированный урок для студентов колледжа.....	45
Физическая культура	
Адилбекова Ф.А. Бег 1000 метров.....	47
Куцова Е.И. Техничко-тактические действия игроков в баскетболе.....	48
Минеева В.И. Эстафета «Дружба».....	50
Мусиханов Э.Д. Прыжок в длину с разбега.....	52
Крутой стол	
Айтахунова В.Ю. Светское общество и высокая духовность.....	53
Внеклассное мероприятие	
Абдуова В.У. С.Я. Маршак «Двенадцать месяцев».....	54

Мультимедияның ажырамас бөлігі болып табылатын лазерлік дискілерде жазылған электрондық энциклопедиялар, оқулықтар мен сөздіктер оқыту процесінде ерекше орынға ие. Мысалы, электрондық сөздіктерде әрбір сөздің аудармасы ғана емес, сонымен бірге оның айтылу үлгісі де қамтылады.

Оқыту процесінде мультимедияны пайдаланып білім берудің әртүрлі аспектілерін дамытуға болады. АКТ-ны

қолдану нәтижесінде оқушылардың өз бетімен ізденісі, қызығушылығы, белсенділігі, сенімділігі артады. Оқытуда білім технологияларын интеграциялау менің іс-тәжірибемнің дамуына үлкен үлес қосады деп ойлаймын.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. М.Жұмабаев. Жалпы педагогика. 2009 ж.
2. Педагогикалық еңбектер. 2008 ж.

ОҚУ – ДАЛА ТӘЖІРИБЕСІ ЭКОЛОГИЯ МАМАНДЫҒЫ СТУДЕНТТЕРІНІҢ ТАНЫМДЫЛЫҚ БЕЛСЕНДІЛІГІН АРТТЫРУДЫҢ ШАРТЫ РЕТІНДЕ

МУҚАНОВА Г. А., ВОРОНОВА Н. А.,
ТЫНЫБЕКОВ Б. М., ЗУБОВА О. А.
Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық
Университетінің оқытушылары.
Алматы қаласы

Оқу – далалық тәжірибе оқу жоспарымен және даярлық бағыты бойынша бекітілген мемлекеттік жоғары білім стандарттарына сәйкес бағдарлама негізінде жүргізіледі. Тәжірибе жоғары кәсіби білім бакалавры, маманды дайындау бағдарламасының құрамдас бөлігі болып табылады.

Оқу – далалық тәжірибесі бакалавр дәрежелі болашақ мамандар мен түлектерді кәсіби даярлаудың негізгі элементі болып табылады. Тәжірибе студенттердің кәсіби қызметінде дағдыларын пайдалана білу бірізділігі мен үздіксіздігінің принциптерін сақтау, мамандықтың беделін көтеру, өндірістік, ғылыми-зерттеу, қоғамдық-әлеуметтік және табиғатты қорғау бағытында жұмыс істейтін кәсіпорындар мен ұйымдар үшін жас мамандардың кадрлық резервін құру, мақсатында жүргізіледі.

Оқу – далалық тәжірибесінің мақсаты оқу жылы кезінде алынған теориялық білімді қорыта отырып табиғи ортада қоршаған орта мен организмнің байланысын, экологиялық факторлардың организмге, популяцияға, түр және экожүйеге әсер етуін анықтау болып табылады.

Оқу – далалық тәжірибесі – студенттердің теоретикалық курстарды тыңдау барысында алған білімдерін сәтті және уақтылы бекіту, зерттеу нысандарының әдістемелік және жаңа заманауи әдістерін игеру, өзіндік жұмысты жүргізудің дағдыларын бекіту, сондай-ақ студенттердің есепті оқу тобымен көпшіліктің алдында қорғай отырып, нәтижелерді жалпылау арқылы әдебиеттік, арнайы көздермен жұмыстарды жүргізе білу.

Оқу – далалық тәжірибе барысында студенттер табиғи-аумақтық кешеннің сулы құрамдас бөлігін зерттеп, гидрологиялық бақылауларды жүргізу және талдау, су нысандарының экологиялық жағдайын бағалауды үйренеді. Сондай-ақ дала бақылауларының нәтижесін (күнітзбелермен, топографиялық карталармен, бланктермен, гербариймен және т.б. жұмыс) далада жиналған материалдардың камералды іріктемесін (далалық жазбаларды жаздыру, дала бақылаулары нәтижесінің жинақтық, жүйелік тізімін құру, алынған

деректерді компьютерлік өңдеу) құжаттаудың дағдыларын анықтап есеп құрады. Оқу – дала тәжірибесінде студенттер экожүйені сипаттаудың әдістемесін үйреніп, биогеоценоздың морфологиялық құрылымын талдайды, адамның табиғи-аумақтық кешендерге әсерін зерттейді.

Оқу – дала тәжірибесінде студенттер табиғи кешендерінің алуантүрлілігімен және экологиясымен танысады. Су экожүйелерінің органолептикалық қасиеттері мен гидрологиялық режимін анықтайды. Шалғынның бірлестіктегі шөптүүлiгiн зерттейдi. Өсімдіктер қауымдастығының сандық көрсеткіштерін анықтайды (статикалық және динамикалық). Топырақтың және топырақ түзуші жыныстардың гранулометрлік құрамын анықтап, оның кескінін сипаттап, морфологиялық белгілерін зерттейді. Тәжірибе өтетін экожүйенің қазіргі заманғы топырақ және өсімдік жамылғысының қалыптасу заңдылықтарын зерттейді. Жануарлардың алуантүрлілігі мен экологиясының ерекшеліктерімен танысады. Шөлді зонада мекен ететін омыртқалы жануарлар мен олардың мекен ортасымен қатынас ерекшеліктерін, су жанылық және сулы биотоптар өсімдігінің алуантүрлілігін зерттейді. Сонымен қатар антропогендік жүктеменің, қоршаған ортаға өсімдіктердің биологиялық алуан түрлілігіне, топырақ жамылғысына әсер ету ықпалын зерттеп бақылайды.

Жоғарыда айтылған табиғатты зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін студенттер жетекшілерімен бірігіп арнайы бағытталған маршруттық экскурсияға шығады. Экскурсия ұзақтығы алғашқы күні 3 шақырымнан басталып күніне 2 шақырымнан ұзарып отырады немесе зерттеу нысанына байланысты болады. Төменде оқу – дала тәжірибесінің бір күндік күнделігінен мысал келтіреміз.

Топырақтың және топырақ түзуші жыныстардың гранулометрлік құрамын анықтау.

Сабақтың мақсаты: Топырақтың және топырақ түзуші жыныстардың гранулометрлік құрамын анықтайтын әдістермен таныстыру. Топырақтың кесектілік құрамын құрғақ електеумен анықтау. Топырақ кесектерін елеуішпен бөлу. Кесектілік коэффициентін (құрылымдық) анықтау. Нәтижелерді кестеге толтыру.

а) Топырақтың үлгісін дайындау. Топырақтың орташа үлгісін алу, үгіту, елеу. Қаңқасын анықтау, елеуіштер колонкасынан өткізу арқылы фракцияларға бөлу.

б) Топырақтың гранулометрлік құрамын далалық (визуалдық) әдіспен (құрғақ және ылғалды) анықтау. Топырақты дайындау. Алынған топырақтың үлгісін тез арада кептіріп, құрғақ жағдайға келтіру керек. Топырақты дымқыл күйінде сақтауға болмайды, себебі топырақтағы микробиологиялық процестердің әсерінен қасиеттері өзгереді. Кептірілген топырақтың үлгісін диагональ бойынша төрт бөлікке бөледі. Қарама-қарсы екі бөлігін үгітуге алады, ал қалған екі бөлігін сол күйінде сақтайды.

Топырақты келіге салып, тесіктері 1 мм елеуіштен өткізеді. Үгіту мен елеуді елеуіште 1 мм-ден үлкен қатты тасты бөлшектер (топырақтың қаңқасы) қалғанша жүргізеді. Егер қаңқасы (скелеті) көп болса, оны елеуіштер колонкасынан (тесіктері 10, 7, 5, 3, 2, 1 мм) өткізіп, фракцияларға бөледі де, әрбір фракцияны өлшеу арқылы олардың құрғақ топырақтағы проценттік мөлшерін есептейді. Топырақтың элементарлық бөлшектері топтарға немесе фракцияларға біріктіріледі: 3 мм-ден ірі бөлшектер – тастар; 3-1 мм – қиыршық тастар; 1-0,5 мм – ірі құмдар; 0,5-0,25 мм – орташа құмдар; 0,25-0,05 мм – ұсақ құмдар; 0,05-0,01 мм – ірі шаң; 0,01-0,005 мм – орташа шаң; 0,005-0,001 мм – ұсақ шаң; 0,001-0,0005 мм – ірі тұнба (тозаң); 0,0005-0,0001 мм – ұсақ тұнба (тозаң); 0,0001 мм-ден төмені коллоидтар. Топырақтың гранулометрлік құрамын далалық әдіспен анықтау.

Ол үшін аздаған топырақ үлгісін алып саусақтардың арасына салып үгітеді. Егер топырақта құмды бөлшектер болса, оларды үгіту арқылы анықтауға болады. «Ылғалды» әдіс. Аздаған топырақ үлгісін алып, су қосып илеп, диаметрі 3 мм жіпке ұқсас (шнур) жасау керек. Мұндай жағдайда борпылдақ құм иленбейді, байланысқан құм – өте қиындықпен иленеді (берік емес), құмдақ – жақсы иленеді бірақ шнур жасалмайды (бастамасы ғана), жеңіл құмбалшық – иленіп шнур жасағанда ұсақталып кетеді, орташа құмбалшық – жақсы иленіп шнур жасалады, ораған кезде сынып кетеді, ауыр құмбалшық – жақсы иленіп шнур жасалады, ораған кезде жарықтар пайда болады, балшық – тұтас шнур иленеді, ораған кезде сынбайды, берік болады. Анықталған гранулометрлік (механикалық) фракцияларды мына жолмен есептейді: Топырақтың жалпы салмағын 100%-деп алып, әрбір фракцияны өлшей отыра олардың пайыздық мөлшерін табады.

в) топырақтың құрылымдық коэффициентін есептеу.
Күн режимі.

№	Күн тәртібі	Уақыты	Ескерт- пелер
1	Ұйқыдан тұру	6 ⁰⁰	
2	Таңғы ас	6 ³⁰ -7 ⁰⁰	
3	Маршруттық экскурсия. Экожүйенің топырақ жамылғысының морфологиялық ерекшеліктерін талдау. Топырақтың механикалық (гранулометрлік) құрамын анықтау үшін топырақ үлгілерін алу. Топырақ кескінін қазу	7 ⁰⁰ -13 ⁰⁰	

4	Түскі ас және түстен кейінгі демалыс	13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰	
5	Алынған топырақ үлгілерін Качинскийдің жіктеуі бойынша анықтап кестеге толтыру, есептеу. Топырақтың механикалық гранулометрлік құрамын анықтау	15 ⁰⁰ -17 ⁰⁰	
6	Жетекшіге есеп беру	17 ⁰⁰ -19 ⁰⁰	
6	Кешкі ас	19 ⁰⁰ -20 ⁰⁰	
7	Жеке уақыт	20 ⁰⁰ -21 ⁰⁰	
8	Күнді қорытындылау	21 ⁰⁰ -22 ⁰⁰	
9	Ұйқыға кету	22 ⁰⁰	

Оқу – дала тәжірибесі аяқталысымен студент қорытынды есебін жасайды. Студент оқу – дала тәжірибесі барысында алған мәліметтерін, күнделікке толтырып, күнделікті жинаған мәліметтер бойынша есеп береді. Альбомдарын безендіріп, гербарилер жинайды. Оқу бағдарламасының жоспары бойынша есеп береді. Бағдарлама бойынша барлық ережелерді орындаған және практика жетекшісінен оңтайлы пікір алған студент оқу жоспарын орындаған болып есептелінеді.

Тәжірибе күнделігі, журналдар, гербарилері, суреттері, альбом, есепке қосымша материал ретінде тапсырылады. Есепті қорғау кафедрада жүзеге асады. Практика жетекшісі студентті бағалайды.

Қорыта келе айтатынымыз оқу – дала тәжірибе барысында теориялық курс бойынша алынған білімді тәжірибелік бекітеді, даярлық, далалық және камералды кезеңдерде табиғи, ландшафтылық, тарихи-мәдени және басқа да компоненттерді ірі масштабты зерттеу кезінде қолданылатын негізгі әдістемелік тәсілдерді игереді.

Студенттер оқу – дала тәжірибе уақытында табиғи-аумақтық кешендерінің экологиялық, топырақтық, ботаникалық қасиеттерінің диагностикасын үйренеді, жеке-кеше компоненттердің кеңістіктіктегі өзгергіштігін және олардың геокешендегі индикациялық рөлін талдайды.

Қоршаған ортаның пәндері бойынша оқу – дала тәжірибесі болашақ экологтарды дайындауда экологиялық мәдениетті қалыптастырудың тиімді құралы болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Современные методические аспекты экологического образования. М. Выпуск 4. – 2008 г.
2. Жамалбеков Е.В.; Бильдебасева Р.М., Бигалиев А.Б. Жалпы топырақтану. Алматы, 2001. – 230 с.
3. Бегенов А.Б., Тыныбеков Б.М., Аметов А.А. и др. Авторы/Методическое руководство по проведению учебной практики по ботанике. Алматы. «Қазақ университеті». 2015 г. – 76 с.
4. Занина М.А. и др. Полевые практики по биологии и экологии: учебно-методическое пособие для студентов факультета экологии и биологии М: 2008. – 84 с.